

UČITELJI ZA SPREMEMBE:

Strategije za trajnostni razvoj v razredu in širše

Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj (VITR) spodbuja znanje, spretnosti, vrednote in stališča, ki jih učenci potrebujejo za sprejemanje informiranih odločitev in odgovorno ravnanje v zvezi z okoljem, družbo in gospodarstvom.¹

Učitelji imajo ključno vlogo pri razvijanju vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj v okviru kurikula ter pri spodbujanju udejstvovanja učencev v lokalnih, nacionalnih in celo globalnih skupnostih ter s tem postajajo nosilci družbenih sprememb.

V tem kratkem prispevku za učitelje (IEA Teacher Snippets) so izpostavljene ugotovitve IEA-raziskave ICCS 2022 (Mednarodne raziskave državljsanske vzgoje in izobraževanja).² Predstavljeni so relevantni praktični primeri za uporabo v razredu, ki učencem pomagajo pri aktivnem prakticiranju državljanstva in trajnosti v šoli ter podpirajo njihovo udejstvovanje v širši skupnosti.

Povezovanje lokalnega in globalnega pri poučevanju

Oblikovanje dejavnosti v razredu, ki upoštevajo da ima osebno ravnanje na lokalni ravni posledice na globalni ravni, lahko učence spodbudi k delovanju za trajnost.³

81 % učencev v mednarodnem okviru

79 % učencev v Sloveniji

pravi, da so se naučili, kako varovati okolje (z dejavnostmi, kot sta npr. varčevanje z energijo in ravnanje z odpadki).

61 % učiteljev v mednarodnem okviru

54 % učiteljev v Sloveniji

pravi, da so izvajali dejavnosti za ozaveščanje učencev o vplivu prekomerne uporabe virov (npr. vode, energije) na okolje.

Učitelji lahko učence usmerjajo k raziskovanju in razmišljanju o družbenih posledicah njihovega individualnega življenjskega sloga ter jim tako omogočijo, da se odločijo za transformativne in trajnostne dejavnosti.

Spodbujanje sodelovanja med šolo in skupnostjo

Lokalna skupnost lahko postane dragocen vir za raziskovanje trajnostnih vprašanj v resničnem življenju. Dejavnosti v lokalni skupnosti – v sodelovanju z zunanjimi skupinami in združenji – lahko povečajo aktivno vključevanje učencev v podporo okoljski trajnosti.⁴

61 % učiteljev v mednarodnem okviru

64 % učiteljev v Sloveniji

pravi, da so v lokalni skupnosti izvajali dejavnosti, povezane z okoljsko trajnostjo (kot sta varčevanje z energijo in vodo ter recikliranje).

Učitelji in učenci lahko sodelujejo s skupinami ter z organizacijami v lokalni skupnosti, da bi izboljšali učenje učencev in njihovo vključevanje v dejavnosti, povezane s trajnostjo.⁵

Vključevanje VITR v kurikulum

Vključevanje vprašanj, povezanih z vzgojo in izobraževanjem za trajnostni razvoj (VITR), v kurikulum državljanske vzgoje in izobraževanja ter krepitev VITR pri vseh šolskih predmetih učencem omogoča, da se učijo in obravnavajo kompleksnost vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj z več vidikov ter krepijo svoje znanje, stališča, vrednote in spretnosti.⁶

46 % učiteljev v mednarodnem okviru

47 % učiteljev v Sloveniji

pravi, da je spodbujanje spoštovanja okolja in njegovega varovanja eden od najpomembnejših ciljev državljanske vzgoje in izobraževanja.

87 % učiteljev državljanske vzgoje v mednarodnem okviru*

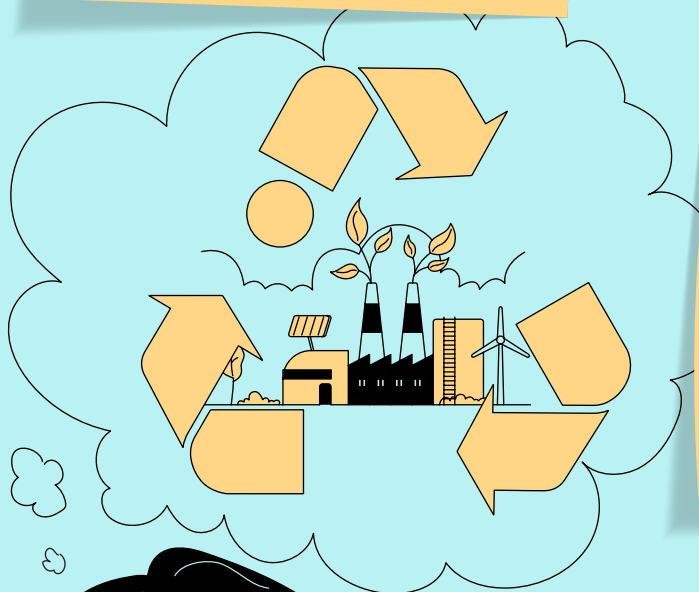
92 % učiteljev državljanske vzgoje v Sloveniji**

pravi, da so s svojimi učenci obravnavali vprašanja in teme, povezane z okoljsko trajnostjo.

Učitelji vseh šolskih predmetov lahko podpirajo udejstvovanje in učne dosežke učencev pri vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj.

Opomba: Učitelji, ki poučujejo predmete, povezane z državljansko vzgojo in izobraževanjem (v vsaki državi so bili navedeni konkretni predmeti).

** Opomba: V Sloveniji gre za predmete: domovinska in državljanska kultura in etika, zgodovina, slovenščina, geografija.

Postavitev učenca v središče procesa poučevanja in učenja

Tako pri državljanski vzgoji in izobraževanju kot tudi pri vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj interaktivne ter na učence osredotočene metode poučevanja izboljšujejo učenje učencev in krepijo njihove spretnosti sodelovanja, kar povečuje njihovo zmožnost, da se vključujejo v reševanje vprašanj iz resničnega življenja.⁷

53 % učiteljev državljanske vzgoje v mednarodnem okviru*

44 % učiteljev državljanske vzgoje v Sloveniji**

pravi, da njihovi učenci v razredu pogosto ali zelo pogosto raziskujejo in/ali analizirajo informacije, zbrane iz številnih spletnih virov (npr. wikijev, spletnih časopisov).

51 % učiteljev državljanske vzgoje v mednarodnem okviru*

46 % učiteljev državljanske vzgoje v Sloveniji**

pravi, da njihovi učenci v razredu med dejavnostmi, ki so povezane z državljansko vzgojo, pogosto ali zelo pogosto v majhnih skupinah obdelujejo različne teme.

Za pristope, ki so osredotočeni na učence, je lahko odprta razredna/oddelčna klima koristna, saj so lahko oddelki varen in vključujoč prostor, v katerem se počutijo svobodne pri izražanju svojih mnenj in obravnavanju kontroverznih vprašanj ter skrb zbujajočih tematik.⁸

77 % učiteljev državljanske vzgoje v mednarodnem okviru*

75 % učiteljev državljanske vzgoje v Sloveniji**

pravi, da njihovi učenci v razredu med dejavnostmi, ki so povezane z državljansko vzgojo, pogosto ali zelo pogosto razpravljajo o aktualnih vprašanjih.

Diskusije lahko vodijo učitelji ali učenci. Pred vključitvijo učencev v tovrstne dejavnosti morajo učitelji postaviti meje za plodno in spoštljivo razpravo.⁹

To je lahko storjeno tako, da učitelj določi osnovna pravila, ki temeljijo na medsebojnem spoštovanju, aktivnem poslušanju in razumevanju nasprotnih stališč.

Učitelji lahko uporabijo interaktivne in na učence osredotočene pristope, da bi učencem omogočili neposredno raziskovanje in izvajanje trajnostnih ukrepov v šoli in zunaj nje.

VEČ INFORMACIJ

ICCS zbira podatke od učencev, vpisanih v osmo leto šolanja (povprečna starost učencev je 13,5 leta ali več), in od učiteljev, ki učence osmega razreda poučujejo obvezne šolske predmete, vključno s predmeti, povezanimi z državljsko vzgojo in izobraževanjem. ICCS 2022 je tretji krog raziskave, ki se je začela leta 2009.

Državljska vzgoja in izobraževanje se lahko izvaja pri različnih predmetih v okviru kurikula, učitelji pa prispevajo tudi k oblikovanju šolske kulture in klime, v katerem se razvija državljska vzgoja in izobraževanje. Zato so v raziskavo vključeni učitelji vseh predmetov.

Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj je nov fokus v ICCS 2022 in se meri z različnimi instrumenti raziskave.

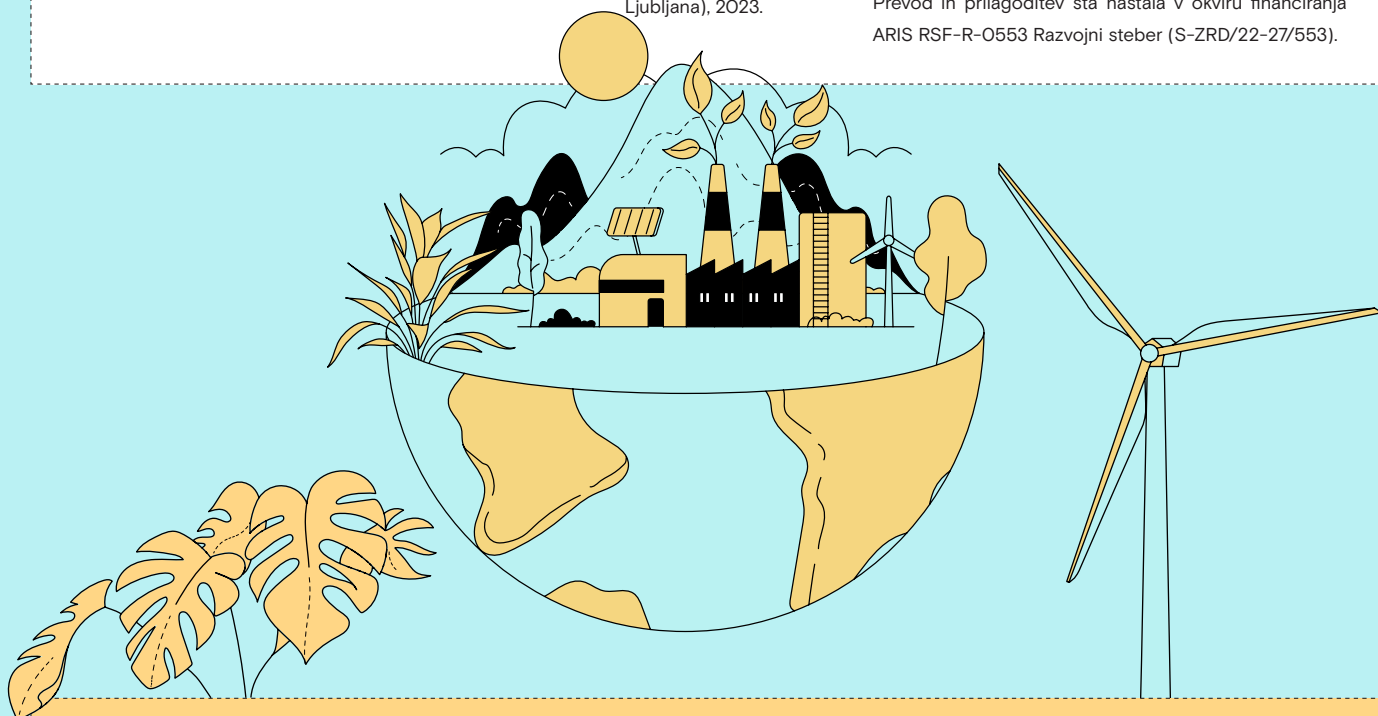
Avtorji vsebine: **Valeria Damiani** (Univerza LUMSA)
Bruno Losito (Univerza LUMSA)
Gabriella Agrusti (Univerza LUMSA)

Prevod in prilagoditev:
dr. Simona Bezjak
in dr. Eva Klemenčič
Mirazchijski (obe
Pedagoški Inštitut,
Ljubljana), 2023.

To je prilagoditev angleške različice, ki jo je objavila IEA. Prilagoditev ni bila preverjena s strani IEA. IEA in Pedagoški inštitut nista odgovorna za morebitne netočnosti, izpustitve delov ali razlike med tem prevodom in angleško različico.

Oblikovanje: **Jasmin Schiffer** (IEA)

Prevod in prilagoditev sta nastala v okviru financiranja ARIS RSF-R-0553 Razvojni steber (S-ZRD/22-27/553).

RAZIŠČI RAZISKAVO (OPOMBE)

1. UNESCO (2016)
2. Schulz et al. (2023)
3. UNESCO (2020)
4. UIL Policy Brief 8 (2017)
5. Noguchi et al. (2015)
6. UNESCO (2017)
7. Council of Europe (2018)
8. Council of Europe (2015)
9. UNESCO (2012)

